

Een eerbetoon aan Dr. Elisabeth Vreede overleden 31 augustus 1943

Reeds in het begin van de 20e eeuw werd in de antroposofie de gelijkheid van man en vrouw in praktijk gebracht: vrouwen bekleedden veel leidinggevende posities in de Antroposofische Vereniging. Dr. Elisabeth Vreede was een van deze personen. Op 31 augustus, haar sterfdag, wil ik mijn waardering uitspreken voor haar Rozenkruisers werkten ten gunste aan de evolutie van het geestelijk bewustzijn in een nieuwe sterrenwijsheid. Naar de inzichten van Rudolf Steiner begon zij hiermee de genealogie van de nieuwe sterrenwijsheid, die met en na haar werd voortgezet door Willi Sucher. In dit artikel zal ik delen uit haar biografie en ook een korte blik werpen op haar sterfens-astrogram vanuit het heliocentrische perspectief, ontwikkeld door Willi Sucher. Een meer volledige biografie van Dr. Vreede staat op mijn [website](#) evenals in het boek van Peter Selg, Elisabeth Vreede: Adversity, Resilience and Spiritual Science (Steinerbooks Engels). Peter Selg Elisabeth Vreede 1879 - 1943 (Verlag des Ita Wegman instituts, Duits).

Dr. Vreede werd geboren op 16 juli 1879 (het beginjaar van het nieuwe Michaëltijdperk) in een welgestelde familie in Den Haag. Als kind al had zij belangstelling voor astronomie en wiskunde en studeerde aan de Universiteit van Leiden wiskunde, astronomie, Sanskriet en filosofie (vooral Hegel). Haar eerste ontmoeting met Rudolf Steiner vond plaats op het Theosofisch Congres in Londen in 1903. Haar ouders waren theosofen en ook zij was lid van de Theosofische Vereniging. Haar herinnering aan haar eerste ontmoeting met een lezing van Steiner is voor mij opvallend, omdat het lijkt in te gaan tegen wat velen denken over de stijl van Steiners lezingen op basis van de serieuze geposeerde foto's die we allemaal kennen. Zij meldde zijn *'gelaat was vol vuur, de meest intense aandacht, en beheerste wil'. Ze hield niet van de buitengewone stelligheid die met Steiners voordracht verbonden was, de 'kracht van temperament... Het was alsof hij in elke zin de kracht en de betekenis van zijn missie aan de wereld wilde overbrengen; van het zwarte haar dat rond zijn kleine hoofd vloog tot de opmerkelijk geanimeerde gebaren van zijn handen en armen, en met het immens nadrukkelijke karakter van zijn woorden leek hij zichzelf tot de fysieke belichaming te maken van wat hij te zeggen had'*. (Citaat van Vreede uit de biografie van Peter Selg)

Vanaf 1910 woonde zij in Berlijn, werkte aan haar proefschrift, en assisteerde Rudolf Steiner af en toe bij de administratie als onderdeel van de groep rond Steiner in deze eerste jaren in Berlijn. In april 1914 verhuisde ze naar Dornach om te helpen bij de bouw van het eerste Goetheanum. Tijdens de oorlogsjaren (in 1916/17) verliet zij Dornach om samen te werken met de bevriende vredesactivist Elisabeth Rotten (Selg p68), een Quaker, die zich met de verzorging van krijgsgevangenen bezighield. Rond 1918 begon Dr. Vreede met de bouw van de bibliotheek en het archief van het Goetheanum. Uit eigen middelen kocht zij de kostbare transcripties van de voordrachten aan, zodra deze handgeschreven notities of steno's waren uitgetypt. In 1924 benoemde Steiner haar tot hoofd van de mathematisch-astronomische sectie van de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap van de pas heropgerichte Antroposofische Vereniging en van 1925 tot 1935 maakte zij deel uit van het bestuur van de algemene Antroposofische Vereniging, totdat zij samen met Dr. Ita Wegman uit de Vereniging werd gezet tijdens de tragische scheuring die was uitgebroken.

Rudolf Steiner zag Dr. Vreede als deel van de Platonische stroom en gaf aan dat zij voor haar tijd was geïncarneerd om hem op aarde te ontmoeten en deel te nemen aan de oprichting van de antroposofie. In zijn biografie wijst Peter Selg veelvuldig op haar 'buitenstaander'-status binnen de beweging. Het was alsof zij niet echt behoorde tot de karmische verbanden binnen de vereniging, maar altijd aan de buitenkant stond. Naar verluidt heeft Rudolf Steiner aangegeven dat van allen in zijn kring, Dr. Vreede zijn werk het diepst begreep.

In 1928 nodigde zij Willi Sucher uit om naar Dornach te komen en werkte met hem samen bij het uitwerken van de stervens-asterogrammen van historische persoonlijkheden, die deel uitmaakten van zijn omvangrijke historische onderzoek, alsmede bij ander astrosofisch onderzoek. Zo begon een lange en vruchtbare samenwerking tussen Willi en Dr. Vreede, die vele jaren duurde. Zij publiceerde zijn eerste artikelen in de Astrologische Brieven, die zij ook schreef. In 1938 konden Willi Sucher en zijn vrouw met papieren nazi-Duitsland ontvluchten om naar Engeland te reizen waarbij ze alles moesten achterlaten. Zij keerden nooit meer terug. Het was in hetzelfde jaar dat Willi nog één keer de gelegenheid had Dr. Vreede te ontmoeten op een conferentie in Noord Wales. Dit zou hun laatste ontmoeting zijn, want Dr. Vreede stierf tijdens de oorlog, in 1943, in de Ita Wegman kliniek in Ascona, Zwitserland aan het Lago Maggiore. Willi beschrijft hoe zij de heuvel opklommen achter de oude nederzetting Penmaenmawr, waar de conferentie werd gehouden, naar twee druïden steencirkels. Hier namen zij afscheid van elkaar in de wetenschap dat het met de oorlogswolken in het gunstigste geval nog lang zou duren voordat zij elkaar weer op aarde zouden ontmoeten. Op deze sterfdag van Dr. Vreede moet ik denken aan het eureka-moment in Willi's leven dat hem op het pad van de astrosofie bracht. In 1927 stuitte hij op een brief van Dr. Vreede waarin zij verwees naar Steiners aanwijzing dat de overlijdenshoroscoop of stervens-astrogram zoals hij dat later

noemde van grotere betekenis was voor een biografie dan de geboortehoroscoop. Dit trof Willi toen, zoals hij zegt, 'als een bliksemschicht'. 'Dit is het! Dit is iets positiefs!' Zo begon zijn astrosofisch onderzoek naar de stervens-astrogram van Tolstoj, die hij naar Dr. Vreede in Dornach stuurde. Zo begon hun werkrelatie.

Laten we het stervens-astrogram van Dr. Vreede's overgang, op 31 augustus 1943, eens kort bekijken. **Waarom is dit belangrijk, nog belangrijker dan de geboorte-astrogram?**

Op de reis van de menselijke ziel en geest in het leven na de dood worden de vruchten van het leven als het ware overgeleverd in de verschillende planetaire sferen waar ze kunnen worden ontvangen. De inhoud van iemands leven biedt iets aan de sterrenwereld, iets dat de menselijke en kosmische evolutie kan dienen en dat kan worden achtergelaten voor verder werk in volgende levens. Het geboorte-astrogram kan dus helpen de intenties uit het geestelijk leven te begrijpen die in de huidige incarnatie gerealiseerd en verlost moeten worden, maar het gaat meer om het individuele biografische aardse leven. Terwijl het stervens-astrogram meer te maken heeft met wat wij aan de geestelijke wereld te bieden hebben als hulp naar de evolutionaire doelen van de mensheid. Op deze manier mist het stervens-astrogram het natuurlijke egoïsme van het geboorte-astrogram en kijkt meer naar elk individu als een deelnemer in de grotere context van de wereld-evolutie. Het werk van Willi Sucher in het volgen van het pad van de opstijgende mens na de dood is complex en veelzijdig, maar één perspectief is om de planeten op de dag van de dood te bekijken vanuit het heliocentrische perspectief. Dit kan verder worden begrepen door het te vergelijken met de planeten bij de geboorte. Maar waarom het heliocentrische perspectief? Zoals Willi beschrijft in zijn ontwikkeling van het heliocentrisch perspectief, is in dit gezichtspunt de aarde één van een familie van sferen die in de zonnekosmos samenwerken aan evolutie, in tegenstelling tot het geocentrische waarin de aarde en het aardse leven het middelpunt vormen. Met de heliocentrische methode kunnen we dus beter waarnemen hoe iemands daden in het leven passen in of bijdragen aan het grotere kosmische goddelijke plan. Het is minder persoonlijk dan het geocentrische.

Zoals Willi schrijft in Practical Approach I:

We hebben ervaren dat beide visies van waarde zijn bij de interpretatie van kosmische gebeurtenissen en dat de een de ander ondersteunt. In het heliocentrische beeld krijgen we het perspectief van de relatie van de planeten tot hun eigen sferen, door hun posities en bewegingen ten opzichte van hun eigen knooppunten en apsidenlijnen, en ook ten opzichte van die van de andere planeten. Zo is onze overtuiging gegroeid dat we, samen met de 'ademende' ritmen die we zien in de geocentrische benadering zoals ze bijvoorbeeld worden aangegeven door de lussen en conjuncties met de zon, opnieuw kunnen doorbreken naar een realistische en toch spirituele opvatting van de sferen van de planeten. Met andere woorden, wij kunnen het geocentrische aspect toepassen in al die bekommernissen die de verwerking van kosmische gebeurtenissen in aangelegenheden van het aardse leven beogen te vinden, zowel met betrekking tot de aardse ruimte als tot de tijd. De heliocentrische benadering zal ons doen inzien hoe deze gebeurtenissen verband houden met het leven van het zonne-universum, dynamisch en spiritueel.

Lezers van Willi Sucher's werk zullen de nadruk herkennen die hij legt op de heliocentrische astrogrammen en de complexiteit die komt kijken bij het begrijpen ervan. Een basis inleiding tot de heliocentrische is opgenomen in mijn astrosofie cursus online en in het boek online. Voor dit artikel zal ik drie beelden geven uit het stervens-astrogram die de vruchten van het werk van Dr. Vreede aangeven.

De eerste is de planeet Saturnus, die de sfeer is voor onderzoek naar karma, omdat hij het karmische verleden van ieder van ons en van de wereld vastlegt en vasthoudt. De plaats waar Saturnus zich bij zijn dood bevindt, zegt veel over de fundamentele karmische draad van dat leven en wat er is aangeboden aan deze sfeer van wereldkarma en het grote plan van de Vader. Dr. Vreede's Satur-

nus stond bij haar overlijden op één lijn met twee planetaire sfeerelementen, de klimmende knoop van Venus en het perihelium van Mercurius in de sterren van Stier. Deze twee elementen (alle elementen bewegen zich in de loop van duizenden jaren zeer langzaam door de dierenriem) naderden elkaar en kwamen precies op één lijn in 1879, het begin van het Michaëltijdperk. Het is te veel om hier diep op in te gaan, maar dit duidt op een nieuw soort ontmoeting van de sfeer van Venus en Mercurius en de activiteit van Michaël in zijn nieuwe taak van het dienen van de Christus en de strijd om de intelligentie te herstellen in haar spirituele aard. Vreede's Saturnus in deze lijn bij haar dood zou duiden op haar diepe verbondenheid met en werk voor de Michaëlschool als een fundamentele karmische draad en daad van haar incarnatie. Als echte Michaëliet koos zij er zelfs voor om het aardse leven binnen te gaan met haar geboorte in het jaar van het begin van het nieuwe Michaëltijdperk.

Ten tweede staan de aarde en Venus conjunct in het perihelium van Mars bij haar dood, in de sterren van Waterman. De sfeer van Mars is historisch verbonden, vooral in onze tijd, met de ontwikkeling van de wetenschappen, specifiek in onze tijd de ontwikkeling van de natuurwetenschappen en de materialistische ontwikkeling van technologieën en wetenschappelijke ontdekkingen. Toch wil het nu ook omgevormd worden tot een spirituele wetenschap, die oogst wat de wetenschappelijke methode heeft gedaan voor het denken, maar het wiskundig/wetenschappelijk denken toepast om spirituele kennis te vergaren. Het feit dat de aarde in het perihelium van Mars staat, wijst op dit aardse werk met de wetenschappen, maar het staat conjunct Venus, dat de sfeer is van de nieuwe christelijke mysteriën, wat antroposofie is. Dus deze conjunctie van aarde en Venus in het perihelium van Mars zou wijzen op het transformerende werk in het aardse rijk om de Mars-sfeer van materialistische wetenschap te helen, om die te verheffen tot een spirituele wetenschap.

Ten derde is opnieuw de sfeer van Venus geactiveerd bij haar dood waarbij Jupiter en Pluto bijna conjunct staan in het perihelium van Venus in de sterren van Kreeft. Dit wijst op de mogelijkheid om hogere kosmische wijsheid (nieuw denken, Jupiter) diep in de wilssfeer (Pluto) te brengen ten dienste van de sfeer van Venus (de nieuwe christelijke mysteriën van de antroposofie). Een diep helende impuls in de Venus-sfeer waarin de hogere wijsheid van Jupiter, de visie voor onze toekomst, wordt ingestraald en verlicht de meest transformerende en krachtige krachten van de wil. Er zou nog veel dieper op deze sterven-astrogram kunnen worden ingegaan, maar misschien kan men een idee krijgen... en voor mij is het een krachtig beeld... van een individualiteit die op diep transformerende wijze vanuit de antroposofie werkt. In alle drie de voorbeelden is de Venus-sfeer betrokken: de planeet Venus voegt zich bij de aarde in het Mars-perihelium; Jupiter en Pluto ontmoeten elkaar in de Venus-sfeer in het perihelium; de grote recorder van karma, Saturnus, staat in de Venus-sfeer (de klimmende knoop) die is uitgelijnd met de Mercurius-sfeer (perihelium) die de Michaël-impuls draagt. In elk van deze gevallen zou men dus dieper kunnen kijken naar hoe deze configuraties, vooral in relatie tot de Venus-sfeer, haar levenstaak onthullen om de nieuwe mysteries te helpen inbrengen door middel van de antroposofie, vooral door haar wetenschappelijke werken. Het laat ook zien waar haar daden in de kosmische zijns wereld voor de toekomst werden ontvangen en roept de vraag op hoe bij haar terugkeer op aarde deze gaven en vruchten op nieuwe manieren zullen worden opgepakt om het werk van de christelijke vernieuwing van de aarde te bevorderen.

Op deze sterfdag van Dr. Elisabeth Vreede willen wij met deze gedachten hulde brengen aan haar werk en inzet voor de antroposofie en haar stichtende impulsen voor de astrosophie. Moge zij spoedig terugkeren om haar taken weer op te nemen.

Jonathan Hilton
Astrosophy.com
31 augustus 2022